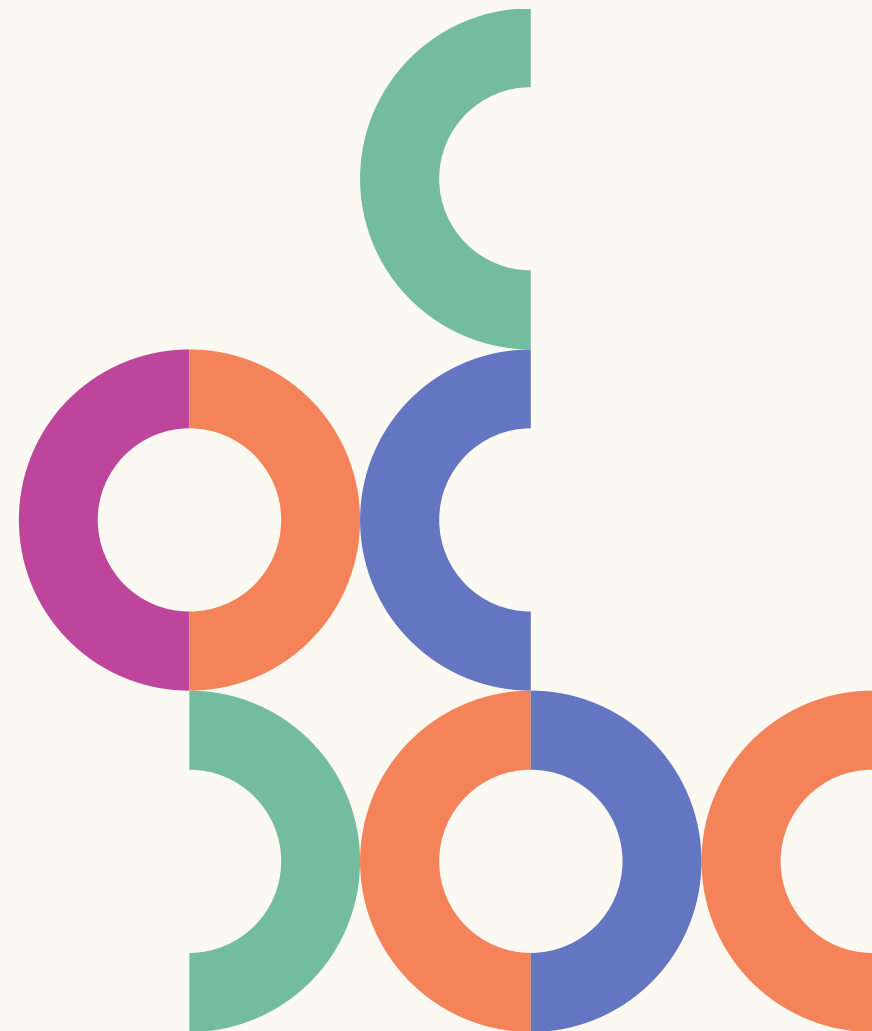

Aktionslæring

- Et inspirationskatalog med eksempler på actionslæring fra to københavnske skoler

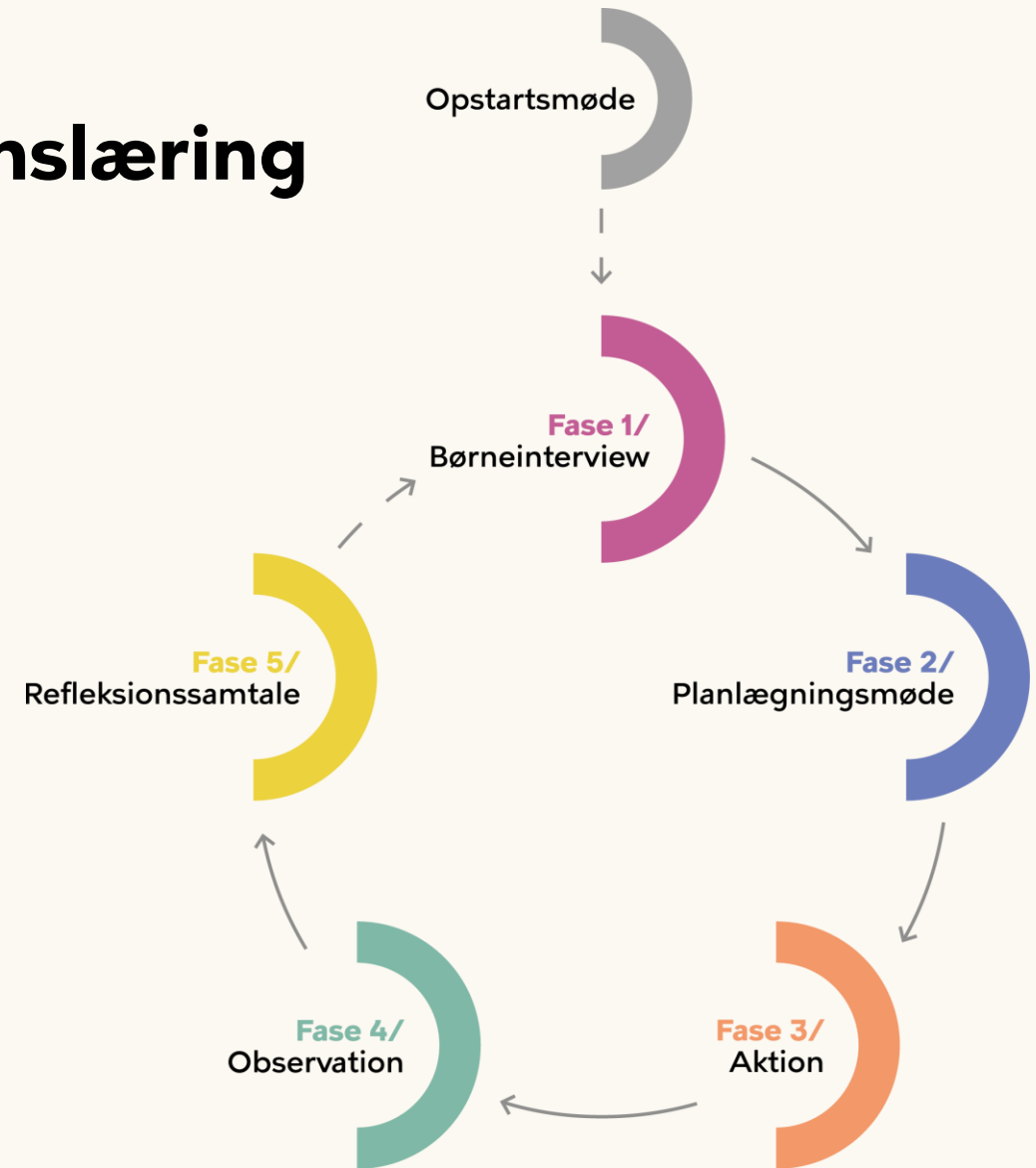
Styrkelse af inkluderende læringsmiljøer igennem aktionslæring

På de næste sider kan du læse om to skoler, der har arbejdet med at styrke deres inkluderende læringsmiljøer og elevernes faglige og sociale deltagelsesmuligheder igennem aktionslæring.

Aktionslæring er en metode til systematisk at udvikle praksis ved i fællesskab at eksperimentere med, observere og reflektere over læringsituationer i praksis. Aktionslæring består af en række faser, som veksler mellem afprøvninger af nye tiltag i praksis og rammesatte dialoger og refleksioner, som fremmer læring og praksisudvikling.

I København arbejder klasseteams, psykologer og vejledere fra RC/PLC sammen om aktionslæring ved at planlægge, gennemføre og følge op på aktioner. Derudover inddrages eleverne gennem børneinterviews, hvorigennem de får indflydelse på udviklingen i klassen.

Aktionslæring skal blandt andet være en del af den værktøjskasse, RC/PLC tager i brug ved henvendelser fra klasseteams, der oplever udfordringer i det inkluderende læringsmiljø.

Figuren viser faserne i aktionslæring

Case 1 – Aktionslæring på Damhusengens Skole

Interview med RC/PLC-koordinator

“Aktionslæring er en god didaktisk mulighed for at arbejde med konkrete udfordringer.”
- RC/PLC-koordinator

Udfordring med uro og forvirring

I en 7. klasse, der var præget af uro, støj og forstyrrelser, besluttede et samlet klasseteam sig for at afprøve aktionslæring med skolens RC/PLC og psykolog. Klassens drengegruppe havde det især svært og mange af klassens elever kunne ikke følge med i undervisningen. Eleverne var urolige og der blev ofte råbt på tværs af klasselokalet til læreren med spørgsmål som: “Hvad skal jeg nu?” Flere elever fortalte i interviews, at de oplevede timerne som larmende.

Ensartet og forudsigelig start på timerne

Efter en undersøgelse af udfordringen, besluttede aktionslæringsgruppen sig for at afprøve **“Akavet stilhed”** – en ensartet struktur for opstart af hver påbegyndende time. Aktionen indebar, at eleverne stille og roligt ankom i klasselokalet, afleverede telefonerne og satte sig på pladserne, hvorefter de i stilhed gik i gang med en på forhånd kendt aktivitet. Imens skrev læreren dagsordenen og forventninger til timen op på tavlen. Eleverne fik to minutters tænketid til at reflektere over hvad de lavede i sidste time. Lærerne gentog en forventningsremse, som eleverne lærte udenad: *“I lytter, I sidder på jeres pladser og lukker computerskærmen ned.”*

Eleverne blev inddragede i, at lærerne ville afprøve den nye aktion, og eleverne var selv med til at vælge, at aktionen skulle kaldes “Akavet stilhed”.

Med aktionen blev alle lærerne i teamet samstemte i deres tilgang til opstart af undervisning. Der kom en fælles struktur på begyndelsen af timerne og hvilke regler der var gældende i klasselokalet, hvilket skabte en forudsigelighed blandt eleverne.

Mærkbar effekt på klassens læringsparathed

Lærerne havde indtryk af, at de altid havde været tydelige i deres timer før i tiden, men de havde været det på forskellige måder. Lærernes nye, fælles tilgang fik en positiv effekt på læringsmiljøet og der kom gevaldigt mere ro på. Drengegruppen, som der var ekstra fokus på, blev også roligere og mere læringsparate. Aktionslæringsgruppen observerede, at eleverne bedre kunne følge med, fordi planen for timen altid stod på tavlen og der blev af den grund ikke længere råbt igennem klasselokalet.

Elevernes medinddragelse på aktionen og at den skulle kaldes “Akavet stilhed” havde indflydelse på, at eleverne accepterede den rolige og planlagte start på timerne. Med de faste rammer og forventninger, internaliserede børnene aktionen og det blev hurtigt til en kendt rutine.

Fortsat fokus på aktioner

Klasseteamet fastholdte den fælles tilgang i hele skoleåret. RC/PLC-koordinatoren fortæller, at eleverne nu er i 8. klasse, men at de ikke er færdige med arbejdet og at der skal afprøves flere aktioner.

Case 2 – Aktionslæring på Ålholm Skole

Interview med psykolog og klasselærer

“Det er de små skridt på vejen, der gælder. Brikkerne i puslespillet bliver lagt lige så stille” - psykolog

Fra sparring på enkeltsager til sparring på klasse miljøet

Skolens psykolog så et mønster i, at der blev efterspurgt psykologfaglig sparring i forhold til mange elever i den samme 4. klasse. Klasseteamet, psykologen og inklusionspædagogen besluttede sig på den baggrund for at lave en samlet klasseindsats med aktionslæring. Indsatsen skulle understøtte en systematisk tilgang til arbejdet med klassedynamik og fællesskab med fokus på at arbejde med klassen som en helhed, hvor der samtidig kan tages højde for det enkelte barns behov.

Indsatsen skulle konkret afhjælpe udfordringer med blandt andet uro, larm og en utryghed blandt mange elever ved at række hånden op i timerne. Eleverne blev også inddraget og de fortalte, at de syntes, at der var for meget larm i klassen.

Aktioner, der styrker klasseledelsen

Psykologen tolkede blandt andet uroen som udtryk for et uopfyldt behov fra elevernes side for at vide, hvad der helt konkret blev forventet af dem. Aktionslæringsgruppen besluttede sig derfor for at arbejde med klasseledelse, som de omsatte til følgende aktioner:

1. “Get ready, do, done”-skema - Lærerne udformede skemaer på tavlen med oversigt over hvad eleverne skal gøre når de kommer ind i klassen, hvor lang tid de skal arbejde og have pause, hvad målet er, at de skal lære og hvad de skal gøre når de er færdige med opgaver. Desuden lavede de dagsskemaer med dags dato, fag osv.

2. Stille tegn - Lærerne talte ned til 10 eller klappede tre gange for at få ro.

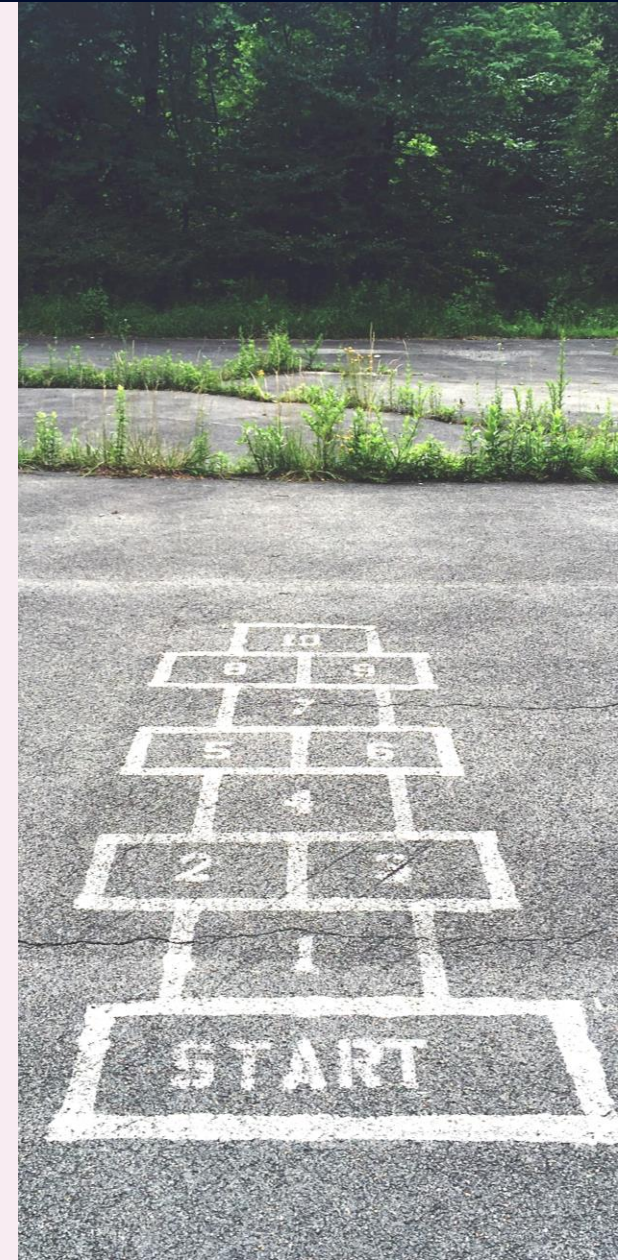
3. Stjernesystem - Eleverne blev uddelt stjerner, som efterfølgende kunne veksles til belønninger. Det kunne for eksempel være at få lov til at sove på skolen.

4. Ønsket adfærd roses og italesættes - For eksempel “Hvor er det dejligt, at I sidder ned.” **Det, der vandes, vokser!**

5. Voksenstyrede aktiviteter - Lærerne stoppede lektionen 10 minutter før for at sætte en voksenstyret aktivitet i gang. Deres oplevelse var, at det var en god investering, fordi eleverne ofte tog aktiviteten med ind i frikvarteret. Det gjorde, at mange af eleverne havde et bedre frikvarter, hvilket styrkede klassens dynamik og fællesskab.

Alle lærerne i klassen udførte de samme aktioner i timerne. Eftersom klasseteamet kun bestod af tre lærere, var det nemt at planlægge at arbejde med de samme strategier og struktur.

Klasseteamet mødtes med psykologen hver femte uge, hvor de fulgte op på aktionerne, deres observationer og justerede til. De fik et rum for at drøfte udfordringer og hvad der fungerede godt. De talte om, at aktionerne ikke nødvendigvis var forkerte, hvis de ikke virkede, men at det kunne være, at de udførte aktionerne på forskellige måder, som skabte forvirring hos eleverne.

Case 2 – Aktionslæring på Ålholm Skole

Interview med psykolog og klasselærer

”Jeg synes, man skal anbefale aktionslæring til klasser, hvor der er elever der har det svært eller der er udfordringer med klassedynamikken. Alle burde næsten have sådan et forløb!” - klasselærer

Mere ro og tryghed som effekt

Efter at have været i gang med aktionerne i en periode kiggede aktionslæringsgruppen tilbage på beskrivelsen af klassens udfordringer fra begyndelsen. De kunne se, at der var sket en stor udvikling.

Lærerne oplevede, at aktionerne forandrede klassen fuldkommen. De evaluerede også med eleverne og spurgte om det hjalp på den larm, som eleverne havde fortalt om i interviewene. Både elever og lærere mærkede et tryggere og mere roligt læringsmiljø. Eleverne fortalte, at det var blevet rarere at række hånden op i timerne.

En del af den fælles didaktiske tilgang i teamet

Efter et endt aktionslæringsforløb benytter klasseteamet sig fortsat af strategierne. Selv i en ny situation og med andre lærere i teamet, er det blevet en del af den fælles didaktiske og pædagogiske tilgang. Klasselæreren fortæller dog, at de skal have et fornyet fokus på stjernesystemet, fordi det var noget der fungerede særligt godt.

Aktionslæring kræver forpligtigelse

Når aktionerne havde en positiv effekt, skyldes det også, at hele klasseteamet var med på aktionerne og forpligtede sig til dem. Der blev skabt et trygt og åbent rum på aktionslæringsmøderne, hvor der var plads til forskellige perspektiver.

Klasselæreren oplevede, at de kontinuerlige møder med psykologen var et gavnligt rum til at understøtte hinanden, reflektere over aktionerne og hvilke situationer, der kunne være vanskelige.

Aktionslæring understøtter en undersøgende tilgang

I aktionslæringsgruppen blev de bevidste om og undersøgte hvordan uro og larm i klasserummet kan være udtryk for mange forskellige ting.

I forløbet gravede de ned i den enkelte udfordring, men forstod også udfordringen som en del af klassedynamikkerne. Hvorfor giver struktur for eksempel mening, hvis der skal mere ro i klassen? Eller hvorfor giver det mening at skrue op for klasseledelsen?

Det tværfaglige samarbejde blev i dette forløb særligt givende, da psykologen og inklusionspædagogen kunne koble udfordringer til både forklaringer på adfærd og konkrete forslag til aktioner. Klasseteamet fik derfor en større forståelse for udfordringerne, ny indsigt i deres praksis og nye perspektiver på løsninger.

Gode råd til at lykkes med aktionslæring

Ledelsen

Læg en struktur for aktionslæring

For at kunne gennemføre aktionslæring er det vigtigt, at rammerne er på plads. Erfaringer viser, at det gør en stor, positiv forskel, når ledelsen bakker op om metoden og lægger en struktur for samarbejdet i aktionslæringsforløb. Det kan være igennem skemalægning og aftaler med medarbejderne. Husk at bruge de strukturer og mødefora, der er i forvejen på skolen til at mødes om planlægning og opfølgning.

Koordiner med psykologen

Ræk ud til skolens psykolog og lav en aftale om fx en bestemt ugedag, hvor psykologen kan deltage i aktionslæring.

Ophæng i RC/PLC og udbredelse på skolen

Metoden forankres bedst i RC/PLC. Læg en plan for at sprede kompetencen ud på flere hænder i RC/PLC, men få også udbredt kendskab til og afprøvning af metoden på hele skolen.

Ressourcecentret

En del af værktøjskassen

Vær opmærksom på potentialet i aktionslæring som udviklingsredskab og hvordan I arbejder med, at metoden bliver forankret som et fast værktøj i vejledningen fra RC/PLC. Foreslå aktivt aktionslæring i dialoger med klasseteams som metode til at undersøge og løse udfordringer i det inkluderende læringsmiljø.

Faciliteringen gør en forskel

Aktionslæringsforløb fungerer bedst med en facilitator på møderne. Tag faciliteringsrollen på jer i ressourcecentret. Indkald til møder med teamet og vær tovholder på møderne. Vær opmærksom på, at alle får mulighed for at bidrage med deres faglige viden og iagttagelser, og lav tydelige aftaler om, hvem der afprøver aktioner, hvem der observerer og hvad der kigges efter i observationerne.

Klasseteamet

Selv små ændringer kan have stor effekt

Aktionslæring kan måske virke omfangsrigt, men erfaringer viser, at der sommetider kun skal små ændringer til før der er en afgørende effekt på læringsmiljøet med stor betydning for elevernes deltagelsesmuligheder.

Vær klar på at eksperimentere

Aktionslæring giver mulighed for at være nysgerrige sammen og undersøge jeres praksis. Brug muligheden for at eksperimentere med aktioner og afprøve andet end det I plejer at gøre. Giv ikke op, selvom det kan tage tid at finde en god form for møderne eller hvis den første aktion ikke var svaret på jeres udfordring.

Hold fast i de tiltag, der viser effekt

Indarbejd viden fra aktionerne om hvad der virker og har effekt i teamets fælles didaktiske og pædagogiske tilgang. Hold fast, når aktionerne virker, og følg op på hvordan det går – også efter aktionslæringsforløbet er afsluttet.